

Circa an-
num 634.
Christiana
religio
prima in
Nor-
thumbria.
Heafon
feld nunc
Haledon.

clesia, nullum altare in tota gente erectum est, priusquam hoc sacra crucis vexillum novus militiae eductor dictante fidei devotione contra hostem immansissimum pugnaturus statueret. Cum enim opem Christi, quam implorarat, hoc in praelio praesentem sensisset Oswaldus, protinus Christo nomen dedit, Aidanum Scotum ad suos Christiana religione imbuendos evocavit, & ipsum victoriae locum hearenfielb, id est, Campus caelestis, vocarunt posteri, qui hodie eodem sensu (ut aliqui volunt) Haledon appellatur. De quo ecce tibi qualescunque ex Oswaldi Vita versiculos:

Tunc primum scivit causam cur nomen haberet
Heafensfeld, hoc est caelestis Campus, & illi
Nomen ab antiquo dedit appellatio gentis
Præterita, tanquam belli praesaga futuri:
Nominis & causam mox assignavit ibidem
Caelitus expugnans caelestis turba scelestam.
Neve senectutis ignavia possit honorem
Tam celebris delere loci, tantique triumpho,
Ecclesiae fratres Hangustaldensis adesse
Devoti, Christumque solent celebrare quotannis.
Quoque loci persistat honos in honore beati
Oswaldi Regis, ibi construxere Capellam.

Alterque in ejus laudem indocto seculo non indocte scripsit,

Quis fuit Alcides? quis Caesar Iulius? aut quis
Magnus Alexander? Alcides se superasse
Fertur. Alexander mundum, sed Iulius hostem:
Se simul Oswaldus, & mundum vicit, & hostem.

Infra S. Oswaldes uterque Tina confluit, cum Australis Tina (qui gradum quasi cum Muro unius, & alterius miliaris intervallo confert) Langley castrum praeterierit ubi olim sub Rege Ioanne Adam de Tindale suam habuit Baroniam, quae postea devenit ad Nicolaum de Bolteby, nuperque fuit Perciorum, & ad Aidon pontem ligneum nunc male firmum, & nutantem subierit. Iam Tina auctus, subindeque auctior, uno alveo urget ad Oceanum iter, per Hexham, Bedæ Hangustald, Saxonice hextoldesham, quod Romano saeculo AXELODVNUM fuisse, ubi Cohors prima Hispanorum stationem habuit, nomen persuadet, & situs editior in colle (collem enim Dunum dixerunt Britanni.) Verum de hoc audi qui ante quingentos annos floruit Richardum Priorem hujus loci, Haud procul à flumine Tina, ad Austrum sita est villa nunc quidem modica & raro cultore habitata, sed ut antiquitatis vestigia testantur, quondam ampla & magnifica. Hec ex rivulo decurrente & quandoque ad modum torrentis exuberante Hextold nomine, Hextoldesham, nominatur. Quam Etheldreda Egfridi Regis uxor dedit S. Wilfrido anno DCLXXV, ut episcopali cathedra sublimaret, qui ibi construxit Ecclesiam quae artificiosa compositione & eximia pulchritudine inter omnia Angliae monasteria praecebat. Habe etiam quae scripsit Malmesburiensis. Hec fisco regio famulabatur quum Wilfridus Episcopus ab Etheldreda regina pro aliis possessionibus commutavit. Ibi aedificia minaci altitudine murorum erecta, & diversis anfractibus per cochleas mirabile quantum expolivit cementariorum opera, quos Roma spes munificentiae attraxerat, adeo ut ambitionem Romanam praese ferrent, diuque vetustate luctata consisterent. Quo tempore Episcopalem sedem hac in urbecula constituit rex Egfridus. Sed dignitas illa post octavum Episcopum, intonanti-

bus Danicis bellis, tota evanuit. Deinceps vero tantum Archiepiscoporum Eboracensium villa habebatur ante commutationem cum Henrico Octavo factam, quo suo jure cesserunt, celebraturque praelio illo funesto quo Ioannes Nevill Dominus Montis-acuti Lancastrensis duces magno animo aggressus, majori successu fudit, & ideo ab Edwardo Quarto Comitis Northumbriae titulo decoratus. Nunc vero tota ejus gloria est in monasterio illo antiquo, cujus pars in pulchras I. Fosteri Militis aedes est conversa. Ecclesia vero occidentali parte tantum demolita, stat integra, & magnifica sane est structura, in cujus choro cernitur tumulus antiquus nobilis ex familia illa bellicosa Vmfranvillorum, ut ex clypeo apparet, tibiis in crucem decussatis. Qua forma eo seculo tantum sepulti erant illi (ut obiter notem) qui Crucem susceperunt, & cruce signati fuerunt in bellum sacrum ad terram sanctam à Mahometanis recuperandam. Ad Orientalem etiam Ecclesiae partem in collis supercilio duo eriguntur è saxo solido & quadrato firmissima propugnacula, quae ad Archiepiscopum Eboracensem, ut accipi, spectant.

Hinc ad Orientem Solem Dilston sedem Ratclifforum pervenimus, Divelston in antiquis libris dicitur, à rivulo Tinam influente, quem Beda Devilesburnam dixit, ubi (ut scribit ille) Oswaldus fide Christi munitus Cedwallam Britannum infandum tyrannum, qui jam duos Nordanhumbroreges occidisset, regionemque effuse vastasset, iusto praelio peremit. Ad alteram Tinam ripam CVRIA Ortadinorum jacet, cujus meminit Ptolemæus, CORSTOPTVM Antonini ex distantiae ratione videatur, hodie à ponte Corbridge, Hovedeno Corobridge, Huntingdonensi Curie. Ecclesiam nunc tantum ostendit, & juxta turriculam ab Ecclesiae vicariis constructam & habitatam. Antiqui tamen operis supersunt reliquiae non paucæ, inter quas defossum antiquorum thesaurum quæsit Rex Ioannes: sed illi sit illi fortuna per sui ipsius vanitatem, non minus quam olim Neroni illuserat, cum abditas Didonis opes Carthagini investigaret. Præter lapides etenim ære, ferro, & plumbo signatos nihil invenit. Rudetum vero quod adjacet & Colecester dicitur, Romanorum militum fuisse praesidium, qui viderit, facile dixerit. Eadem deinde ripa Biwell castrum elegans vidimus, quae fuit regnante Ioanne Baronia Hugonis Balliol, pro qua debuit ad Vwardam Novi Castellii super Tinam Milites triginta. Sub hoc * moles est pulcherrima ad Salmonum capturam, & duæ ex saxo firmissimo solidæ sublicæ positæ, quæ pontem olim supportarunt, in flumine medio eminent. Hinc Prudhow castrum, quod antiquis etiam libris Prudhow scribitur, collis dorso amœno situ impositum Tina subterlabens suspicit. Hanc PROTOLI-TIAM, (quæ & PROCOLITIA) Cohortis primæ Batavorum stationem fuisse tantisper suspicabor, donec dies certiora doceat. Celebre vero est, quod Henrici Secundi tempore Guilielmi Scotorum Regis obsidionem fortiter elusit, cum castro & suis noxio labore (ut habet Nubrigenensis) succedisset. Postea ad Vmfranvillo magni nominis viros spectavit, è quibus Gilbertus, regnante Ed-

Sepulti
cum tibiis
in crucem
dispositis.

Dilston.

Beda l. 3.
c. 1.
Cedwallam
Ninius
vocat.
Curia.

Corbridge.

Thefaturus
fructu
quæsitus,
Hoveden.
Tacitus.

Colecester.

Biwell.
Liber
Inquis.
A Wear.

Prudhow.

Protolitia.

Vmfranvilli.

Testa
Nevilli.

Hexham.
Axelodum.

Dunum.